

Ewa Pałka

PRÓBA OCENY PODAŻY TURYSTYCZNEJ W GOSPODARSTWACH AGROTURYSTYCZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Streszczenie

Agroturystyka stanowi bardzo ważny czynnik wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. W opracowaniu przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych w województwie świętokrzyskim dotyczące gospodarstw agroturystycznych w okresie transformacji systemu społeczno-gospodarczego Polski. Artykuł stanowi próbę oceny podaży turystycznej w gospodarstwach agroturystycznych województwa świętokrzyskiego. Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej może stanowić alternatywne formy działalności małych gospodarstw rolnych, które nie są w chwili obecnej wystarczająco dochodowe. Spośród wszystkich form turystyki agroturystyka jest szczególnie podporządkowana wymogom rozwoju zrównoważonego, jako że jest ona oparta na atrakcyjności środowiska przyrodniczego i naturalnego krajobrazu.

Zorganizowane formy agroturystyki rozwijają się w województwie świętokrzyskim od 1990 roku. W województwie agroturystyka rozwinęła się najlepiej w kilku regionach, gdzie doszło współcześnie do koncentracji tej formy działalności (szczególnie w modelowej wsi agroturystycznej Śladów Mały). Rozwój agroturystyki był niekiedy możliwy dzięki pomocy finansowej pochodzącej ze środków UE. Agroturystyka przynosi różnorodne korzyści, i zarówno dla właścicieli gospodarstw, gmin, turystów, jak i miejscowej społeczności.

Słowa kluczowe: podaż turystyczna, gospodarstwa agroturystyczne, oferta turystyczna.

WPROWADZENIE

Celem niniejszego opracowania jest próba oceny podaży turystycznej w gospodarstwach agroturystycznych województwa świętokrzyskiego.

Według Altkorna [1994] podaż turystyczna „jest to ilość dóbr i usług, którą wytwórcy zamierzają sprzedać”. W ramach podaży turystycznej Pałka [2004] wyróżniła następujące grupy elementów:

- atrakcje, będące bezpośrednim bodźcem zachęcającym turystów do przyjazdu;
- „szeroko pojęte środki i urządzenia komunikacyjne, relacje z turystami”.

Ze względu na brak publikowanych danych na temat rozmiarów podaży produktu agroturystycznego w województwie świętokrzyskim materiał empiryczny do opracowania zebrano metodą wywiadu bezpośredniego podczas badań terenowych. Za narzędzie badawcze posłużył kwestionariusz ankietowy. Przebadano 248 gospodarstw rolnych prowadzących działalność agroturystyczną.

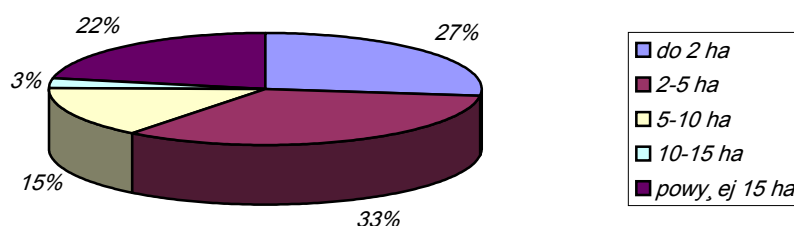
Przeprowadzone badania dostarczyły informacji m.in. na temat standardu gospodarstw, dodatkowych atrakcji proponowanych gościom, cen żądanych za pobyt i form promocji gospodarstwa. Dodatkowo pytania dotyczyły opłacalności prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego, planów na przyszłość dotyczących inwestycji i kontynuacji działalności oraz współpracy z samorządami lokalnymi. Zbierano też informacje o liczbie miejsc noclegowych, sezonowości prowadzonej działalności i typie obiektu.

Metryki ankiet dostarczyły informacji o wieku i wykształceniu gospodarzy oraz o powierzchni gospodarstwa, roku rozpoczęcia działalności agroturystycznej. Zebrany materiał empiryczny poddano weryfikacji i opracowaniu statystycznemu.

WYNIKI BADAŃ SZCZEGÓŁOWYCH W ZAKRESIE PODAŻY

Rolnictwo w województwie świętokrzyskim charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw. Cechę tę można zaobserwować również, analizując powierzchnie gospodarstw rolnych prowadzących działalność agroturystyczną (rys. 1). Powierzchnia 60% gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim nie przekracza 5 ha, w tym 27% to gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 2 ha. Gospodarstwa rolne o powierzchni od 5 do 10 ha stanowią 15%

ogółu gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim. Zaledwie 3% gospodarstw charakteryzuje się powierzchnią od 10 do 15 ha, a gospodarstwa z grupy największej powyżej 15 ha – stanowią 22% ogółu gospodarstw agroturystycznych. Zatem działalność agroturystyczną podjęły w przeważającej części gospodarstwa czerpiące najniższe zyski z działalności rolniczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Rysunek 1. Struktura wielkościowa gospodarstw agroturystycznych województwa świętokrzyskiego w świetle badań ankietowych

W trakcie badań zwrócono uwagę na wiek właścicieli gospodarstw agroturystycznych (tab. 1). Najliczniejszą grupę spośród właścicieli gospodarstw agroturystycznych stanowią rolnicy z grupy wiekowej 40–50 lat. Jest ich 116, co stanowi 47% wszystkich rolników zajmujących się agroturystyką w województwie świętokrzyskim. Na drugim miejscu pod względem liczebności znajduje się grupa wiekowa 30–40 lat z 66 osobami (27%), a na trzecim grupa wiekowa powyżej 50 lat z liczbą 60 osób (24%). Najmniej liczną grupę wiekową tworzą właściciele gospodarstw agroturystycznych, którzy nie przekroczyli jeszcze 30 roku życia. Jest ich zaledwie 6, co stanowi 2% wszystkich właścicieli.

Wśród właścicieli gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim przeważają osoby o wykształceniu średnim (tab. 2). Stanowią oni liczbę 152 osób, co daje 62% właścicieli wszystkich gospodarstw. Pozostali rolnicy reprezentują poziom wykształcenia – 41 osób podstawowy lub zasadniczy zawodowy (16% wszystkich właścicieli), 55 osób wyższy (22%). Wszyscy właściciele gospodarstw uzupełniali swe wykształcenie na kursach z zakresu agroturystyki.

Tabela 1. Struktura wieku właścicieli gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim

Wiek właścicieli gospodarstwa	Liczba gospodarzy	Udział w całości (w %)
poniżej 30 lat	6	2
30–40 lat	66	27
40–50 lat	116	47
powyżej 50 lat	60	24
Suma	248	100

Zródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Tabela 2. Wykształcenie właścicieli gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim

Wykształcenie gospodarzy	Liczba gospodarzy	Udział w całości (w %)
podstawowe i zasadnicze zawodowe	41	16
średnie	152	62
wyższe	55	22
suma	248	100

Zródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Gospodarze oferują swoim gościom noclegi w obiektach różnych typów: w tym w pokojach gościnnych lub w samodzielnych, letnich domach. Pokoje gościnne zlokalizowane są w domach mieszkalnych gospodarzy, a często także w zaadaptowanych na potrzeby turystów pomieszczeniach gospodarczych, bezpośrednio przylegających do domów gospodarzy. Domy wakacyjne to oddzielne budynki, w całości przeznaczone dla turystów. Mogą być one zlokalizowane w gospodarstwie właścicieli, najczęściej są to wtedy domki letniskowe lub zlokalizowane w pewnej odległości od gospodarstwa (na przykład niezamieszkały dom po rodzicach). W przypadku 198 obiektów rolnicy oferowali noclegi w pokojach gościnnych (80% gospodarstw), natomiast w 50 przypadkach (20% ogółu) w domach wakacyjnych (tab. 3).

Nie wszystkie gospodarstwa agroturystyczne w województwie świętokrzyskim prowadzą działalność przez cały rok. Dość dużo jest takich, które zapraszają gości tylko w sezonie letnim, najczęściej od maja do końca września. Ich liczba wynosi 79, co stanowi 32% ogółu (tab. 4). Są to najczęściej gospodarstwa oferujące miejsca noclegowe w nieogrzewanych domach letniskowych lub domach wakacyjnych, ale

nie jest to regułą (tab. 4 i 5). Często rolnicy rezygnują ze świadczenia usług dla turystów w miesiącach chłodnych, uznając je za zbyt kłopotliwe w stosunku do przynoszonych zysków.

Tabela 3. Typy obiektów w gospodarstwach agroturystycznych w województwie świętokrzyskim

Typ obiektu	Liczba obiektów	Udział w całości (w %)
pokoje gościnne	198	80
domy wakacyjne	50	20
suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Tabela 4. Sezonowość działalności gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim

Okres działalności	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
działalność całoroczna	169	68
działalność w sezonie letnim	79	32
Suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Tabela 5. Sezonowe i całoroczne atrakcje w gospodarstwach agroturystycznych województwa świętokrzyskiego

	Atrakcje letnie		Atrakcje zimowe		Atrakcje całoroczne	
	brak	są	brak	są	brak	są
liczba gospodarstw	9	239	208	40	131	117
udział w całości (w%)	3	97	83	17	52	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Z sezonowością działalności wiąże się bezpośrednio istnienie dodatkowych atrakcji w gospodarstwie. Niektóre z nich, jak boiska do gier zespołowych, czy kąpieliska i wypożyczalnie sprzętu pływającego oraz rowerów mają charakter wybitnie letni. Gospodarstwa działające

przez cały rok proponują swoim gościom najczęściej jazdę konną, kursy rękodzielnictwa, a również sauny i salki gimnastyczne. W 40 gospodarstwach goście mają możliwość wypożyczenia nart i sanek lub korzystania z pobliskich wyciągów. Nie wszystkie jednak gospodarstwa oferują ciekawe propozycje spędzania wolnego czasu o każdej porze roku (tab. 5).

W 117 gospodarstwach proponuje się gościom, poza podstawowymi usługami agroturystycznymi, jak nocleg i wyżywienie, dodatkowe atrakcje całoroczne. Zaliczono do nich jazdę konną i inne związane z posiadaniem koni, jak przejażdżki bryczką i kuligi oraz wszelkie kursy: tkactwa, haftu, gotowania, rzeźby, garncarstwa, gry na instrumentach muzycznych oraz seanse bioenergetyczne. Pod pojęciem atrakcje całoroczne mieści się też możliwość korzystania z sauny, siłowni, stołu do tenisa i innych zajęć sportowych pod dachem. W 131 gospodarstwach brakuje atrakcji tego typu. Aż 208 gospodarstw nie proponuje gościom żadnych zimowych rozrywek, a brak typowo letnich występuje tylko w przypadku 9 obiektów.

Z założenia gospodarstwa agroturystyczne mogą przyjmować nie więcej niż 20 gości jednorazowo. Jednak niewiele jest gospodarstw deklarujących możliwość podjęcia tak licznej grupy gości. Powyżej 15 noclegów jednorazowo mogą udzielić właściciele 32 gospodarstw (tab. 6). Najchętniej, bo w 85 przypadkach, rolnicy gościliby grupy 5–10 osób. Niemal identyczna jest liczba gospodarstw oferujących poniżej 5 miejsc noclegowych i od 10 do 15 łóżek – odpowiednio 66 i 65.

Tabela 6. Liczba miejsc noclegowych noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych

Liczba miejsc noclegowych	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w%)
do 5	66	26
5 – 10	85	35
10 - 15	65	26
powyżej 15	32	13
Suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Kolejną cechą charakteryzującą gospodarstwa agroturystyczne województwa świętokrzyskiego są udogodnienia dla osób niepełnosprawnych. Ich istnienie stwierdziło w ankiecie 158 (64% gospodarstw) właściciele gospodarstw (tab. 7). Jednak sytuacja nie wygląda

aż tak optymistycznie. W większości przypadków nie są to profesjonalne udogodnienia, jak podjazdy dla wózków, czy przystosowane łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych. Częściej gospodarze uznawali za udogodnienie pokoje zlokalizowane na parterze i pozbawione znaczących barier architektonicznych. Jedynie w kilku gospodarstwach osoby niepełnosprawne faktycznie mogłyby samodzielnie wypoczywać i wypoczywają tam w rzeczywistości.

Tabela 7. Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych w gospodarstwach agroturystycznych

Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
istnieją	158	64
brak	72	36
Suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Agroturystyka uważana jest za jedną z najtańszych form wypoczynku nie bezpodstawnie. W większości gospodarstw (w 136) można przemocować za kwotę niższą niż 20 zł od osoby (tab. 8). Tylko 84 rolników (33%) wyceniło standard tej usługi świadczonej w swoim gospodarstwie na 20–25 zł. Natomiast w 28 gospodarstwach (11%) za nocleg należy zapłacić powyżej 25 zł.

Tabela 8. Ceny noclegów i noclegów z wyżywieniem w gospodarstwach agroturystycznych

Cena noclegu	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)	Cena noclegu z wyżywieniem	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
poniżej 20 zł	136	56	poniżej 40 zł	60	24
20 –50 zł	84	33	40–50 zł	172	70
powyżej 50 zł	28	11	powyżej 50 zł	16	6
suma	248	100	suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Nocleg z wyżywieniem to podstawowy pakiet usług świadczonych w gospodarstwach agroturystycznych i dostępny we wszystkich z nich. Obejmuje on nocleg i trzy posiłki. Najczęściej wyceniany jest na 40–50 zł (w 172 gospodarstwach, t. j. w 70%). W 60 gospodarstwach cenę

pakietu skalkulowano na mniej niż 40 zł, natomiast więcej niż 50 zł za pełny osobodzień należy zapłacić jedynie w 16 gospodarstwach (6% ogółu).

Wszystkie ceny podane są jako ceny wyjściowe, albowiem wszyscy gospodarze deklarują możliwość negocjacji i oferują duże upusty w zależności od długości trwania pobytu w gospodarstwie, czy liczby gości.

Kolejnym zagadnieniem uwzględnionym w badaniach ankietowych była forma promocji gospodarstw agroturystycznych. Oceniono, że najlepszą drogą dotarcia do szerokiej grupy odbiorców jest dziś sieć internetowa. Wszyscy właściciele gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim zamieścili tam swoje oferty. Jednak w większości przypadków są to tylko dane teledadresowe gospodarstwa, bez pełnej oferty i możliwości skontaktowania się z właścicielami za pośrednictwem sieci. Jest też kilka gospodarstw posiadających własne strony WWW, na których można obejrzeć fotografie przedstawiające dom, jego otoczenie, a nawet gospodarzy, czy zarezerwować pobyt. Są to np. gospodarstwa z Kaczyna, Mójczy, Orzechówki, Trzcinki, Kapkaz, Pawłowa, Tarczka. Swoje strony internetowe zakładają też poszczególne stowarzyszenia agroturystyczne działające na terenie województwa. Najciekawsze są strony Agroturystycznego Stowarzyszenia Hodowców Ryb „Borowiec” ze Śladowa Małego i Stowarzyszenia Agroturystycznego Gminy Daleszyce „Żeremie” z Kaczyna.

Większość gospodarzy, poza nowoczesnymi drogami reklamy, poszukuje też bardziej tradycyjnych form promocji własnego produktu turystycznego. Najczęściej stosowaną metodą są ogłoszenia prasowe, zarówno w prasie regionalnej, jak i ogólnopolskiej. Ze względu na wysokie koszty reklamy, gospodarze korzystają jedynie z ogłoszeń drobnych w odpowiednich działach dotyczących usług turystycznych.

Strukturę promocji gospodarstw agroturystycznych województwa świętokrzyskiego oraz jej zasięg pokazuje tabela 9. Wynika z niej, że 86 właścicieli gospodarstw agroturystycznych (35% ogółu), stosuje formy promocji o zasięgu regionalnym, natomiast 104 (42% wszystkich) reklamuje swe usługi na rynku ogólnopolskim.

Ponadto wszyscy gospodarze dysponują ulotkami, folderami lub przynajmniej wizytówkami, które kolportują wśród potencjalnych gości przy okazji imprez masowych, niekoniecznie o charakterze turystycznym.

Tabela 9. Zasięg promocji stosowanej przez właścicieli gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim

	Promocja o zasięgu lokalnym		Promocja o zasięgu ogólnopolskim	
	jest stosowana	brak	jest stosowana	brak
liczba gospodarstw	86	162	104	144
udział w całości (w%)	35	65	42	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Większość gospodarzy jako najbardziej skuteczną formę promocji wskazuje internet, a na drugim miejscu przekazywanie wśród znajomych informacji o gospodarstwie przez zadowolonych wczasowiczów.

Pojedyncze gospodarstwa, a często nawet stowarzyszenia agroturystyczne, dysponują jedynie niewielkimi środkami finansowymi przeznaczonymi na promocję. Ponieważ akcje reklamowe są dość kosztowne, koniecznością jest pozyskiwanie na nie środków z różnych źródeł. Promocja agroturystyki to jednocześnie promocja gminy, a nawet powiatu, toteż organizatorzy agroturystyki najczęściej współpracują w tej dziedzinie z władzami samorządowymi. Jednak nie we wszystkich gminach ta współpraca układa się poprawnie. Subiektywne zadowolenie właścicieli gospodarstw agroturystycznych ze współpracy z władzami gminnymi przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Subiektywne zadowolenie właścicieli gospodarstw agroturystycznych ze współpracy z władzami gminnymi

Współpraca z samorządem lokalnym	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
zadowolająca	159	65
brak współpracy	89	35
Suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Właściciele 159 gospodarstw agroturystycznych (65%), są zadowoleni z współpracy z władzami gminnymi. Pozostałe 35% właścicieli (89 gospodarstw) uważa, że władze gminne nie ułatwiają im prowadzenia działalności agroturystycznej. Pojawiają się tu problemy z budową dróg dojazdowych do gospodarstw, czy brak porozumienia

w kwestii umieszczenia wzmianki o gospodarstwie w folderach promujących gminę. Właściciele gospodarstw agroturystycznych często narzekają na brak promocji turystycznej gmin oraz na ich słabe zagospodarowanie pod względem infrastruktury turystycznej.

Kolejnym zagadnieniem wziętym pod uwagę w badaniach ankietowych były źródła utrzymania właścicieli gospodarstw. Właściciele gospodarstw agroturystycznych są w większości rolnikami, utrzymującymi się z pracy we własnym gospodarstwie (tab. 11). Grupa ta stanowi 59% ogółu (146 gospodarstw). Jednak w czasie badań ankietowych nie wyodrębniono grupy osób utrzymujących się z rent i emerytur. Zostały one zaliczone do grupy utrzymującej się z pracy na roli, toteż liczbę tę należałoby pomniejszyć. Właściciele 102 gospodarstw (41% ogółu) oświadczyli, iż głównym źródłem ich utrzymania jest praca poza rolnictwem (często w handlu lub usługach).

Tabela 11. Źródła utrzymania właścicieli gospodarstw agroturystycznych

	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
dotatkowe źródło dochodu poza gospodarstwem	102	41
brak dodatkowego źródła dochodu	146	59
Suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Z tabeli 11 można by wnioskować, że skoro gospodarze pracują poza gospodarstwem, to do obsługi gości zmuszeni są zatrudniać pracowników najemnych. Niestety, osoby spoza gospodarstwa pracują tylko w 19 obiektach agroturystycznych, co stanowi jedynie 7% ogółu gospodarstw (tab. 12). Praca tych osób nie polega jednak na obsłudze gości, ale raczej zajmują się one bezpośrednio częścią rolniczą gospodarstwa.

Tabela 12. Osoby zatrudnione w gospodarstwach agroturystycznych województwa świętokrzyskiego

Osoby pracujące w gospodarstwie	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
pracownicy najemni	19	7
wyłącznie członkowie rodziny	229	93
Suma	248	100

Źródło: opracowane własna na podstawie badań terenowych

W 229 gospodarstwach (aż 93% ogółu) pracują wyłącznie członkowie rodziny, a jedynie w wyjątkowych sytuacjach, nieodpłatnie pomagają im sąsiedzi.

Z zatrudnieniem w gospodarstwie, osiąganiem dochodów poza nim i z zatrudnianiem dodatkowych pracowników wiąże się ocena opłacalności prowadzenia działalności agroturystycznej. Ogromna większość z ankietowanych (200 osób), określiła agroturystykę mianem zajęcia opłacalnego (tab. 13).

Tabela 13. Ocena opłacalności działalności agroturystycznej w województwie świętokrzyskim

Czy agroturystyka jest opłacalna?	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
raczej tak	200	81
raczej nie	48	19
Suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Jedynie 48 gospodarzy (19% z ankietowanych) stwierdziło, iż prowadzenie działalności agroturystycznej w obecnym kształcie jest nieopłacalne.

Na rozpoczęcie działalności agroturystycznej niezbędne są pewne środki finansowe. Wielkość zapotrzebowania na nie zależy od wielkości bazy, jaką dysponują gospodarze oraz rozmiarów, do jakich chcieliby rozbudować działalność w jej pierwszym roku. Jeśli w domu zostają niezamieszkałe, ale w pełni umeblowane pokoje, na przykład po dzieciach, które się usamodzielniały, koszt ich adaptacji na potrzeby agroturystyki będzie niewielki. W takim wypadku najprawdopodobniej wystarczą własne oszczędności gospodarzy. Jeśli natomiast planowana jest budowa oddzielnego budynku dla gości z pełnym węzłem sanitarnym, do użytku całorocznego wraz z zapleczem sportowym, liczyć się należy z wielokrotnie wyższymi kosztami. Wtedy konieczne będzie zaciągnięcie kredytu bankowego. Na takie rozwiązanie decyduje się jednak niewielu gospodarzy rozpoczynających działalność agroturystyczną. Wśród ankietowanych stanowili oni jedynie 1,5% (tab. 14). Przyczyną tak marginalnej skali zjawiska są dość wysokie oprocentowanie i mało przewidywalna wysokość dochodów osiąganych z agroturystyki. Więcej rolników, bo 6%, czyli 15 właścicieli gospodarstw, uzyskało dotacje z Unii Europejskiej. Pozyskanie tych pieniędzy

wiązało się również z poniesieniem pewnych kosztów, albowiem UE zwraca jedynie część zainwestowanych środków.

Tabela 14. Pochodzenie środków na rozwój gospodarstw agroturystycznych

	Rozwój na podstawie własnych środków		Rozwój na podstawie dotacji UE	
	kredyt bankowy	fundusze rodzinne	tak	nie
liczba gospodarstw	4	244	15	233
udział w całości (w%)	1,5	98,5	6	94

Źródło: opracowane własne na podstawie badań terenowych

Uzyskanie środków finansowych w ramach kredytu bankowego, jak i funduszy unijnych, wiąże się z przedstawieniem szczegółowego biznes planu działalności agroturystycznej. Oczywistym faktem jest, iż wszyscy gospodarze, którzy starali się o przyznanie takich środków, rozwój swojej działalności opierają na biznes planie, jednak w województwie, na podstawie tego profesjonalnie przygotowanego planu, działa nieco więcej, bo 29 gospodarstw (12% ogółu). Jak wynika z tabeli 15, 141 gospodarstw (57% ogółu) rozwija się, opierając się na kilkuletnim planie ramowym ustalonym przez gospodarzy na własne potrzeby.

Tabela 15. Sposoby planowania rozwoju gospodarstw agroturystycznych w województwie świętokrzyskim

	Liczba gospodarstw	Udział w całości (w %)
biznes plan	29	12
plan kilkuletni	141	57
spontanicznie	78	31
Suma	248	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań terenowych

Jedynie 78 gospodarzy (31% ogółu) nie planuje dalszego rozwoju swojego gospodarstwa. Działają oni spontanicznie, a decyzję o przeznaczeniu środków finansowych podejmują dopiero w chwili ich uzyskania. Środki te najczęściej służą zaspokajaniu potrzeb bieżących.

WNIOSKI KOŃCOWE

Z powyższej analizy wyłania się obraz przeciętnego gospodarstwa agroturystycznego zlokalizowanego w województwie świętokrzyskim. Gospodarstwo to ma powierzchnię poniżej 5 ha. Jego właściciele to ludzie o wykształceniu średnim w wieku pomiędzy 40 a 50 lat. Oferują gościom od 5 do 10 miejsc noclegowych w pokojach gościnnych we własnym domu mieszkalnym. Choć deklarują chęć przyjmowania gości przez cały rok, to ciekawe propozycje spędzania czasu wolnego mają tylko na lato. Za nocleg w takim gospodarstwie należałoby zapłacić mniej niż 20 zł, a za nocleg z pełnym wyżywieniem od 40 do 50 zł. Reklamę przeciętnego świętokrzyskiego gospodarstwa można znaleźć w internecie oraz w środkach przekazu o zasięgu lokalnym. Właściciele takiego gospodarstwa utrzymują się wyłącznie z pracy w rolnictwie i nie zatrudniają dodatkowych osób do pomocy w nim. Rozpoczynając działalność agroturystyczną, korzystali z pomocy finansowej rodziny i własnych oszczędności. Obecnie planują swe wydatki związane z rozwojem gospodarstwa z kilkuletnim wyprzedzeniem. Są zadowoleni ze współpracy z lokalnymi władzami samorządowymi i uważają działalność agroturystyczną za opłacalną.

Jak podkreślono jest to gospodarstwo przeciętne i hipotetyczne. Odchylenia od tej średniej są często znaczne.

BIBLIOGRAFIA

- Altkorn T. Marketing w turystyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, s. 204.
- Pałka E. Uwarunkowania i kierunki rozwoju agroturystyki na Kielecczyźnie, Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2004, s. 134.

Ewa Pałka
Instytut Geografii Akademia Świętokrzyska
ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce

Recenzent: *Prof. dr hab. Władysława Stola*

Ewa Pałka

**THE ESTIMATION TRIAL OF TOURIST SUPPLY
OF THE AGROTOURIST FARMS
IN ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODSHIP**

SUMARRY

Agrotourist is becoming more and more important of multifunctional development of rural areas. The main aim of this paper was to describe the current stage of agrotourism, which is important function in rural areas it social-economical transformation period in the świętokrzyskie voivodship at present. The development of agrotourism and rural tourism could be an alternative form of activities for small farms, which are not profitable in the świętokrzyskie voivodship at present. Among all forms of tourism, agrotourism is particularly consistent with the principles of sustainable development as it is based on attractive natural environment and landscape. Agrotourism goes very close to agriculture. At the moment it is one of the most popular ways of recreation and relax. The development of this activity brings farmers some incomes and possibilities of getting other profits of social and cultural character. Organised forms of agrotourism in the świętokrzyski voivodship occurred in the 1990s. In świętokrzyski voivodship agrotourism developed best in some regions, where it is concentrated now. The development of agrotourism (especially in the village Śladków Mały – a model example of agrotourism in local scale) was possible as a result of the realization of the financial support from EU funds. Agrotourism development conditions are diversified as well as the results that they cause. Agrotourism brings various profits both to the owners of agrotourism farms, tourists and local community.

Key words: tourist supply, agrotourist farms, tourist offer